EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 10 06
COM(2025) 623 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Reglamento (ES) 2021/1229 16 straipsnį dėl paskolų viešajam sektoriui priemonės įgyvendinimo 2025 m. pagal Teisingos pertvarkos mechanizmą

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Reglamento (ES) 2021/1229 16 straipsnį dėl paskolų viešajam sektoriui priemonės įgyvendinimo 2025 m. pagal Teisingos pertvarkos mechanizmą

1. ĮVADAS, ŠIOS ATASKAITOS TIKSLAS IR TAIKYMO SRITIS

2019 m. gruodžio mėn. Europos Komisija priėmė komunikatą dėl Europos žaliojo kurso, skirto Europos Sąjungai ir jos piliečiams[1], kuriame primenamas Komisijos įsipareigojimas spręsti su klimatu ir aplinka susijusias problemas ir pabrėžiama, kad pertvarka turi būti sąžininga ir įtrauki.

2020 m. sausio mėn. Komisija parengė išsamų Teisingos pertvarkos mechanizmą (TPM), kuris yra Europos žaliojo kurso investicijų plano[2] dalis, siekdama užtikrinti, kad pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos niekas ir joks regionas neliktų nuošalyje. Pagrindinis mechanizmo tikslas – teikti paramą labiausiai paveiktiems regionams ir žmonėms ir padėti jiems sumažinti socialines ir ekonomines pertvarkos išlaidas. Teisingos pertvarkos mechanizmą sudaro trys ramsčiai: 1) Teisingos pertvarkos fondas, 2) speciali teisingos pertvarkos sistema pagal programą „InvestEU“, 3) paskolų viešajam sektoriui priemonė (toliau – PVSP arba Priemonė).

Šioje ketvirtojoje[3] metinėje įgyvendinimo ataskaitoje, parengtoje pagal Reglamento (ES) 2021/1229[4] (toliau – PVSP reglamentas) 16 straipsnio 3 dalį[5], daugiausia dėmesio skiriama trečiajam ramsčiui. Jos tikslas – teikti informaciją apie iki šiol padarytą pažangą įgyvendinant PVSP.

Šioje ataskaitoje pateikta nuo PVSP įgyvendinimo pradžios iki 2025 m. liepos 31 d. sukaupta informacija. Likusi 2025 m. informacijos dalis bus nurodyta kitoje ataskaitoje, teiktinoje pagal pareigas tekti PVSP ataskaitas (žr. 1.2 skirsnyje pateiktą išsamią informaciją). Šioje ataskaitoje remiamasi analizėmis ir išvadomis, padarytomis atlikus išsamų PVSP tarpinį vertinimą, kurie pateikiami 3 skirsnyje.

Šioje ataskaitoje pateikta informacija apie i) kvietimo teikti pasiūlymus pagal PVSP rezultatus po devynių paraiškų pateikimo terminų, įskaitant galimus projektų pasiūlymus, ii) techninę pagalbą, iii) komunikaciją, iv) padarytą pažangą, įskaitant su PVSP susijusias problemas ir jos stiprybes, ir v) tolesnius veiksmus.

Remiantis PVSP reglamento 17 straipsniu, atliekamas PVSP tarpinis vertinimas ir Europos Parlamentui ir Tarybai pateikiama atskira išsami to tarpinio vertinimo ataskaita.

---

1 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019) 640 *final*).

2 2020 m. sausio 14 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Tvarios Europos investicijų planas. Europos žaliojo kurso investicijų planas“ (COM(2020) 21 *final*).

3 Pirmoji įgyvendinimo ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai pateikta 2023 m. vasario 7 d., antroji ataskaita – 2023 m. lapkričio 21 d., o trečioji – 2024 m. rugsėjo 30 d.

4 2021 m. liepos 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1229 dėl paskolų viešajam sektoriui priemonės pagal Teisingos pertvarkos mechanizmą (OL L 274, 2021 7 30).

5 Kaip nustatyta PVSP reglamento 16 straipsnio 3 dalyje, „[p]radedant 2022 m. *ir ne vėliau kaip kiekvienų kalendorinių metų spalio 31 d. Komisija pateikia Priemonės įgyvendinimo ataskaitą. Toje ataskaitoje pateikiama informacija apie Priemonės įgyvendinimo lygį atsižvelgiant į jos tikslus, sąlygas ir veiklos rodiklius.“*

1.1. Pagal Teisingos pertvarkos mechanizmą įgyvendinamos paskolų viešajam sektoriui priemonės teisinė ir biudžeto sistema

PVSP sukurta 2021 m. liepos 14 d. Reglamentu (ES) 2021/1229.

Bendrasis PVSP tikslas – reaguoti į didelius socialinius, ekonominius ir su aplinka susijusius iššūkius, kylančius dėl pertvarkos proceso siekiant įgyvendinti Sąjungos 2030 m. klimato srities ir energetikos tikslus ir neutralaus poveikio klimatui Sąjungoje uždavinį ne vėliau kaip iki 2050 m., kaip išdėstyta Reglamente (ES) 2021/1119[6], Sąjungos teritorijų, nurodytų teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose (TTPP), labui[7].

Konkretus PVSP tikslas – pritraukti viešojo sektoriaus investicijų, kuriomis tenkinami TTPP nustatytų teritorijų vystymosi poreikiai. Tai daroma sudarant palankesnes sąlygas finansuoti projektus, iš kurių negaunama pakankamai pajamų jų investicinėms išlaidoms padengti, taip išvengiant galimos paramos ir investicijų alternatyviems ištekliams išstūmimo.

Parama teikiama įvairioms investicijoms. PVSP gali būti remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir žaliąjį bei tvarų judumą, įskaitant ekologiško vandenilio skatinimą, į veiksmingus centralizuoto šilumos tiekimo tinklus, viešuosius mokslinius tyrimus, skaitmenizaciją, aplinkos infrastruktūrą, skirtą pažangiam atliekų ir vandens išteklių tvarkymui, ir visuomenės sveikatos iniciatyvas. Pagal PVSP taip pat gali būti remiamos tvarios energijos, energijos vartojimo efektyvumo ir integracijos priemonės, įskaitant pastatų renovaciją ir pertvarkymą, miestų atnaujinimą ir atkūrimą, perėjimą prie žiedinės ekonomikos, žemės ir ekosistemų atkūrimą ir išvalymą nuo teršalų, atsižvelgiant į principą „teršėjas moka“, biologinę įvairovę, taip pat kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo, mokymo ir socialinė infrastruktūra, įskaitant priežiūros infrastruktūrą ir socialinį būstą[8].

PVSP reglamente numatytas bendras maksimalus 1,525 mlrd. EUR ES paramos biudžetas, skirtas PVSP dotacijų komponentui (įskaitant techninę pagalbą ir konsultacinę paramą). 2024 m. vasario mėn. Europos Parlamentas pritarė, o Taryba vieningai susitarė dėl daugiametėje finansinėje programoje (DFP) nustatytų išlaidų viršutinių ribų peržiūros ir dėl to PVSP biudžetas buvo sumažintas 150 mln. EUR. Perskirsčius šias lėšas, didžiausias PVSP biudžetas yra 1,375 mlrd. EUR.

Pagal PVSP Europos investicijų banko (EIB), kaip finansavimo partnerio, teikiamos paskolos derinamos su Sąjungos dotacijomis viešojo sektoriaus subjektų pateiktiems projektams remti paskelbus kvietimą pateikti pasiūlymus. PVSP paskolų komponentui EIB skirs iki 7 mlrd. EUR. EIB siūlo trijų rūšių paskolas pagal PVSP: investicinės paskolos (atskiri projektai, kuriuos tiesiogiai finansuoja EIB), bendrosios paskolos (taip pat vadinamos paskolų schemomis, kuriomis tiesiogiai finansuojami iš anksto nustatyti projektai) ir per tarpininkus teikiamos paskolos, kuriomis per EIB finansinius tarpininkus finansuojami mažesni projektai.

Dotacijų komponentas yra su išlaidomis nesusijęs finansavimas, o jo suma nustatoma kaip paskolos procentinė dalis. Ši procentinė dalis yra 15 proc. arba 25 proc., jei projektas vykdomas mažiau išsivysčiusiame regione[9]. Todėl dotacijos skyrimas priklauso nuo EIB arba jo finansų tarpininkų patvirtinto finansavimo[10]. Pagal pirmąjį kvietimą teikti dotacijas, kuris galiojo iki 2025 m. pabaigos,

---

6 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (toliau – Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9).

7 Kaip apibrėžta 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas, 11 straipsnyje (OL L 231, 2021 6 30).

8 Žr. PVSP reglamento 6 konstatuojamąją dalį.

9 Žr. PVSP reglamento 11 straipsnį.

10 TPM pavyzdinio dotacijos susitarimo 18 straipsnis, kurį galima rasti ES finansavimo ir konkursų portale (europa.eu).

turimas biudžetas padalijamas į nacionalines dalis, remiantis Teisingos pertvarkos fondo (TPF) asignavimų santykiu. Pagal antrąjį kvietimą, skirtą 2026–2027 m. laikotarpiui, bus sutelkti nepanaudoti nacionaliniai asignavimai.

Dėl PVSP įgyvendinimo Komisija glaudžiai bendradarbiauja ne tik su EIB, bet ir su Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomąja įstaiga (CINEA). CINEA yra atsakinga už dotacijų įgyvendinimo biudžetinius, teisinius, finansinius ir veiklos aspektus, o Komisija išlieka visiškai atsakinga už visus su politika susijusius aspektus.

2. PVSP ĮGYVENDINIMAS

2.1. Kvietimo teikti pasiūlymus pagal PVSP rezultatai po devynių paraiškų pateikimo terminų

Nuo paskutinės PVSP įgyvendinimo ataskaitos praėjo trys kvietimo teikti pasiūlymus pateikimo terminai. Per šiuos tris terminus pateikta vienuolika reikalavimus atitinkančių pasiūlymų, o vertinimo komitetas atrinko aštuonis iš jų finansavimui. Daugumos šių projektų atveju paskolos susitarimas dar nepasirašytas[11]. Apskaičiuota, kad pagal pateiktus pasiūlymus iš Komisijos prašoma 96 mln. EUR dotacijų ir apie 658 mln. EUR EIB paskolų[12]. Be to, vienas pasiūlymas buvo nepriimtinas, o trys Čekijos, Latvijos ir Airijos pasiūlymai nebuvo atrinkti finansuoti, nes nesurinko minimalaus balų skaičiaus, kurio reikalaujama pagal skyrimo kriterijus.

Nuo pirmojo PVSP kvietimo teikti pasiūlymus paskelbimo[13] 2022 m. liepos 19 d. iš viso pateikti 49 pasiūlymai, iš kurių 32 buvo paskelbti atitinkančiais reikalavimus, o 24 iš jų vertinimo komitetas atrinko finansuoti. Kiekvienos galutinės kvietimo datos rezultatai pateikiami I priede. Remiantis finansuoti atrinktose paraiškose ir dotacijos susitarimuose pateikta informacija, joms skirta Komisijos dotacijų, kurių apskaičiuotoji suma – 225 mln. EUR, ir EIB paskolų, kurių apskaičiuotoji suma – 1,83 mlrd. EUR[14]. Rengiant šią ataskaitą pasirašyta dešimt PVSP dotacijų susitarimų (daugiau informacijos žr. 2.2 skirsnyje), atšauktas 3 dotacijų susitarimų rengimas[15], 12 dotacijų susitarimų sustabdyti laukiant paskolos patvirtinimo ir vienas pasiūlymas buvo atsiimtas po atrankos.

Prancūzijai, Ispanijai ir Švedijai skirti nacionaliniai paketai buvo visiškai arba beveik visiškai panaudoti. Pareiškėjai iš šių valstybių narių vėl galės teikti pasiūlymus dėl PVSP paramos, kai 2025 m. rudenį bus paskelbtas antrasis kvietimas teikti pasiūlymus dėl PVSP. Pirmasis jo pateikimo terminas – 2026 m. sausio mėn.

[11] Pareiškėjai atskirai kreipiasi dėl paskolos į EIB ir (arba) į finansų tarpininką, todėl paskolos paraiška pateikiama tuo pačiu metu kaip ir dotacijos paraiška. Dotacijos susitarimas pasirašomas, jei paskola patvirtinama. Daugiau informacijos pateikta kvietimo teikti pasiūlymus pagal PVSP dokumente call-fiche_jtm-2022-2025-pslf_en.pdf (europa.eu).

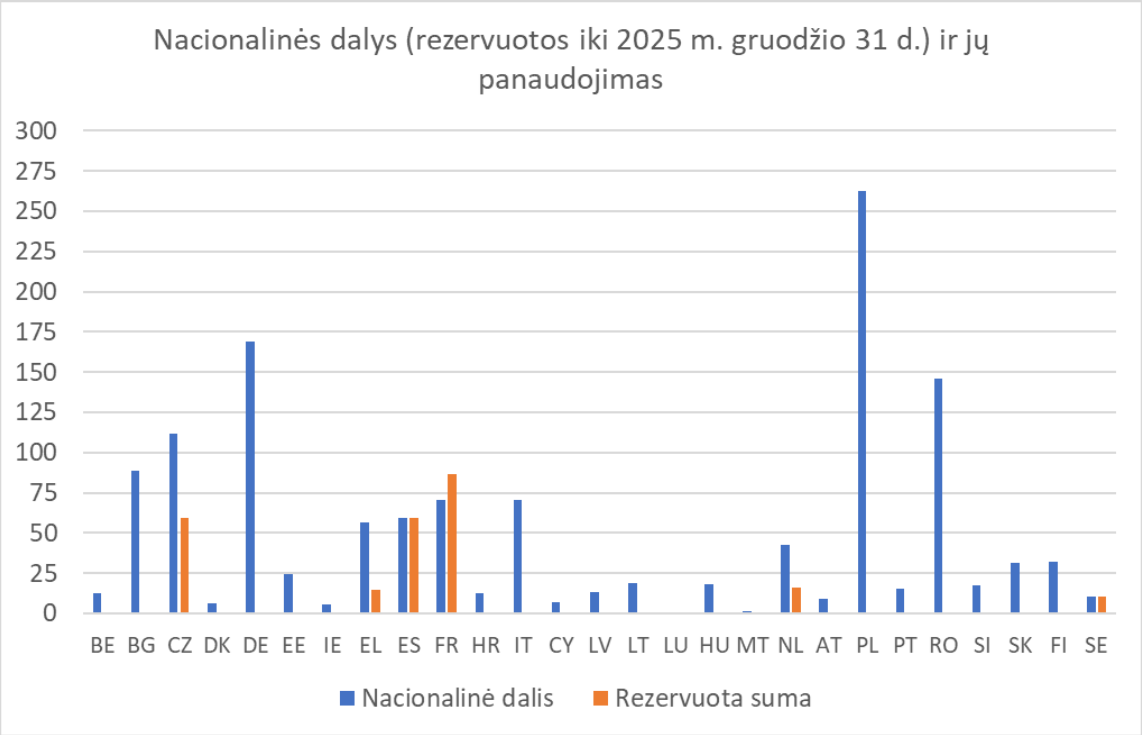
[12] Į šią sumą neįtraukti rezervo sąraše esantys pasiūlymai.

[13] https://cinea.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/just-transition-mechanism-public-sector-loan-facility-call-proposals_en

[14] Į šią sumą neįtraukti rezervo sąraše esantys pasiūlymai.

[15] Pareiškėjų prašymu arba siekiant negauti EIB paskolos.

1 pav. Nacionalinės dalys (rezervuotos iki 2025 m. gruodžio 31 d.) ir jų panaudojimas pagal skirtas arba vertinamas dotacijas[16]

2.2. Pagal PVSP finansuojami projektai

Iki šiol PVSP vertinimo komiteto finansuoti atrinkti projektų pasiūlymai apima tokius sektorius kaip energijos vartojimo efektyvumas, kultūra, socialinis būstas, sveikatos priežiūra, darnaus transporto infrastruktūra, centralizuotas šilumos ir vėsumos tiekimas ir miestų atnaujinimas bei regeneracija. Išsamus iki šiol finansuotų projektų sąrašas pateikiamas 2 priede. Kalbant apie paskolos rūšį, atitinkančią dešimt pasirašytų dotacijų susitarimų, septyni projektai yra atskiros investicinės paskolos, o du – grindžiami paskolų schema. 2025 m. birželio mėn. pasirašytas pirmasis dotacijos susitarimas, susijęs su Čekijos nacionalinio plėtros banko per tarpininkus suteikta paskola iš EIB išteklių.

Pagal PVSP reglamentą reikalaujama, kad Komisija teiktų ataskaitas dėl šių pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR): išmetamo CO_2 kiekio mažinimo, sukurtų darbo vietų skaičiaus ir pasiektų asmenų skaičiaus. Remiantis PVSP paramos gavėjų pateikta informacija, apskaičiuota, kad per metus išmetamo CO_2 kiekis sumažėja 179 156 tonų. Tikimasi, kad įgyvendinant pagal šią priemonę finansuojamus projektus bus sukurta beveik 12 000 darbo vietų ir jie bus naudingi daugiau kaip 4 mln. žmonių, nes bus patenkinti regioninės plėtros poreikiai. Į 3 priedą įtraukta diagrama, kurioje parodyti suvestiniai PVRR, susisteminti pagal PVSP reglamento II priedą.

2.3. Galimi projektų pasiūlymai

Remiantis informacija, gauta bendraujant su EIB ir kitais PVSP suinteresuotaisiais subjektais, projektų pasiūlymai yra rengiami keturiolikoje valstybių narių ir jie vis dar galėtų būti pateikti pagal pirmąjį arba antrąjį PVSP kvietimą teikti pasiūlymus. Šie galimi pasiūlymai susiję su atsinaujinančiąja energija, energijos vartojimo efektyvumu, sveikatos priežiūra, geležinkelių infrastruktūra, vandentvarka, įperkamu būstu ar kultūra. Įvertinti, kaip ateityje bus naudojama PVSP, yra sudėtinga. Mažai tikėtina, kad per pirmąjį kvietimą teikti pasiūlymus bus panaudotas visas dotacijų biudžetas, o antrasis kvietimas teikti pasiūlymus (2026–2027 m.) suteikia galimybę.

[16] Nacionaliniai asignavimai atitinka vertes po 2021–2027 m. DFP peržiūros.

Šiuo metu Komisijai žinoma apie galimus EIB projektų portfelius kuriems galėtų būti skirta iki 400 mln. EUR dotacijų. Kai kuriems numatomiems projektų pasiūlymams šiuo metu teikiamos „InvestEU“ konsultacijų centro teikiamos konsultacinės paslaugos. Daugiau informacijos apie šias užduotis pateikiama 4 skirsnyje ir 4 priede.

Be to, konsultacinės paramos pagal PVSP paklausa pastebima valstybėse narėse, kurios jau panaudojo savo nacionalinius asignavimus. Galima tikėtis, kad šių valstybių narių pasiūlymai bus pateikti pagal antrąjį PVSP kvietimą teikti pasiūlymus.

3. ĮGYVENDINANT PVSP ĮGYTA PATIRTIS

Įgyvendindama PVSP, Komisija nustatė tam tikrus iššūkius ir stipriąsias puses ir ėmėsi veiksmų, kad išspręstų įgyvendinimo pažangai būtinus uždavinius, kaip aprašyta tolesniuose skirsniuose.

3.1. Iššūkiai

Praėjus beveik trejiems metams nuo pirmojo PVSP kvietimo teikti pasiūlymus paskelbimo, įsisavinimo lygis sudaro 17 proc. viso biudžeto. Taip yra daugiausia dėl to, kad veiklos pradžia sutapo su kitų fondų (t. y. TPF, Europos regioninės plėtros fondo[17], Sanglaudos fondo[18] arba Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės[19]), pagal kuriuos finansavimas teikiamas panašiems patrauklesnių sąlygų projektams (didesnės bendro finansavimo normos), programavimu. Be to, buvo pripažinta, kad PVSP įgyvendinimas valstybėse narėse gali labai skirtis pagal tokius parametrus kaip nacionaliniu lygmeniu prieinamų alternatyvių finansavimo šaltinių dydis, brandžių projektų prieinamumas, skirtingas teisingos pertvarkos strategijų lygis ir skirtingas valstybių narių reikalavimus atitinkančių paramos gavėjų požiūris į skolinimu grindžiamas priemones. Nacionalinės valdžios institucijos taip pat teikė nevienodą paramą PVSP naudojimui skatinti, pvz., šioje srityje aktyviai dalyvavo Čekija, Graikija arba Prancūzija.

Dauguma ankstesnėse metinėse įgyvendinimo ataskaitose nurodytų PVSP kylančių apribojimų išlieka. Tai visų pirma pasakytina apie valstybes nares, turinčias didžiausius nacionalinius paketus (Vokietija, Lenkija, Rumunija), kuriose projektų visai arba beveik nepateikta. Nustatyti konkretūs veiksniai, lemiantys lėtą lėšų panaudojimą šiose valstybėse narėse, yra šie:

- PVSP nacionaliniai asignavimai atitinka TPF reglamente numatytų fondų asignavimų proporcijas. Tad valstybės narės, kurioms skiriami didžiausi asignavimai pagal abi priemones, yra tos pačios. Todėl jos daugiausia dėmesio skiria turimų TPF lėšų panaudojimui, atsižvelgiant į tam skirtą ribotą laiką[20]. Be to, TPF siūlo didesnę finansavimo dotacijomis dalį bendrame projektų biudžete (Vokietija, Lenkija, Rumunija);

– šios valstybės narės taip pat paprastai yra didžiausios kitų lėšų gavėjos, todėl jų pajėgumas panaudoti papildomus išteklius ir nustatyti papildomus projektų portfelius gali būti ribotas (Lenkija, Rumunija);

[17] Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) (europa.eu).
[18] Sanglaudos fondas (SF) (europa.eu).
[19] Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (europa.eu).
[20] TPF biudžetą sudaro DFP ir Europos ekonomikos gaivinimo priemonės arba priemonės „NextGenerationEU“ (NGEU) lėšos. Priimtose TPF programose NGEU ištekliai skirti 2022 ir 2023 m. biudžetiniams įsipareigojimams, o DFP ištekliai paskirstyti per 2021–2027 m. laikotarpį. Todėl 70 proc. TPF biudžeto skiriama pirmosioms dviem metinėms dalims. Komisija panaikins sumas, kurios nebuvo panaudotos išankstiniam finansavimui arba dėl kurių mokėjimo paraiška nebuvo pateikta iki trečiųjų kalendorinių metų, einančių po biudžetinių įsipareigojimų metų, gruodžio 31 d. („N + 3“ taisyklė); daugiau informacijos apie TPF: „Inforegio“. Teisingos pertvarkos fondas (europa.eu).

– finansavimas iš nacionalinių fondų valstybėje narėje yra patrauklesnis ir prieinamesnis (Vokietija);

– dėl smulkiųjų paramos gavėjų skolos lygio sunku pasinaudoti skolinimu grindžiamomis priemonėmis (Lenkija) arba reikalavimus atitinkantys paramos gavėjai negali skolintis dėl nacionalinės teisės aktų, kuriais reglamentuojamas valstybės skolinimasis (Slovakija, Vokietija);

– minimali paskolos suma (12,5 mln. EUR), kurios EIB reikalauja tiesioginio skolinimo operacijoms, taip pat trūksta galimybių skolinti per tarpininkus (Čekija) mažesniems projektams;

– procedūriniu požiūriu projektų rengimas galėjo būti pradėtas tik priėmus TTPP, o tam kai kurioms valstybėms narėms prireikė daugiau laiko. Be to, taikant šią naują tiesioginio valdymo priemonę nebuvo galima pasinaudoti sistemine pasidalijamojo valdymo institucijų parama.

Problemos, su kuriomis susidurta įgyvendinant PVSP, bus išsamiau išnagrinėtos ir įvertintos per PVSP laikotarpio vidurio vertinimą, kuris turi būti paskelbtas 2025 m. birželio mėn.

3.2. Stipriosios pusės

Nepaisant šių problemų, susidomėjimas PVSP gerokai išaugo. Svarbiausias PVSP privalumas yra jos aktualus lankstumas, palyginti su kvietimų teikti paraiškas dėl dotacijų iš pagrindinių sanglaudos politikos fondų atrankos kriterijų rinkiniais. Taip projektų rengėjai gali finansuoti projektus, pritaikytus prie atitinkamų regionų vystymosi poreikių. Tai ypač pasakytina apie Prancūziją, nes šioje šalyje PVSP padėjo patenkinti finansavimo poreikius, kurie nebuvo remiami pagal kitas ES finansavimo programas. Be to, neatidėliotinas išankstinis finansavimas, sudarantis 70 proc. pasirašytos dotacijos sumos, taip pat laikomas PVSP paramos gavėjams patraukliu elementu.

Be to, pateikta ir dar tikimasi gauti daug pasiūlymų iš Čekijos. Galimas didelio lėšų panaudojimo Čekijoje priežastis galima paaiškinti galimybe finansuoti mažesnes investicijas per tarpininkus, kaip numatyta EIB ir Čekijos nacionalinio plėtros banko pasirašytame susitarime, galimybe gauti techninę pagalbą PVSP skatinti, taip pat bendru šalies pasirengimu panaudoti TPM finansavimą. Kitų projektų pateikė pareiškėjai iš Graikijos, Nyderlandų, Airijos, Lenkijos ir Švedijos ir jų vis dar tikimasi gauti iš kitų valstybių narių iki dabartinio kvietimo teikti pasiūlymus pabaigos 2025 m. Staigių pokyčių, susijusių su daugiamečiu kvietimu teikti pasiūlymus nebūna, todėl dėl jo stabilumo ilgainiui didėja susidomėjimas PVSP finansavimu.

Po antrojo kvietimo teikti pasiūlymus pagal PVSP, kuris bus paskelbtas 2025 m. rudenį, naudojimosi Priemone lygis turėtų toliau didėti, nes kiti geresnes sąlygas siūlantys finansavimo šaltiniai turėtų būti jau suprogramuoti arba išnaudoti, o informuotumas apie Priemonę toliau didės. Visų pirma pagal priemonę „NextGenerationEU“ remiamoms ES programoms taikomi konkretūs laiko apribojimai. Be to, antrasis kvietimas teikti pasiūlymus pagal PVSP nebebus ribojamas nacionalinėmis dalimis, todėl i) valstybės narės, kurios išnaudojo arba, kaip manoma, bus išnaudojusios savo nacionalines dalis iki 2025 m. pabaigos, galės toliau naudotis Priemone ir turės daugiau laiko planavimui nei tada, kai Priemonę pradėta taikyti, ii) valstybės narės, kurių nacionalinės dalys yra mažiausios, dabar turės papildomą paskatą naudotis Priemone, nes prašoma dotacija nebebus apribota suma, nustatyta pagal nacionalines dalis. Taip PVSP galės būti naudingesnė regionams, turintiems didžiausią paklausą ir brandžius projektus.

Be to, praėjus beveik dvejiems metams nuo PVSP įgyvendinimo pradžios, patvirtinta, kad PVSP dotacijų komponentas turi aiškią pridėtinę vertę EIB paskolų paklausai (kaip alternatyva biudžeto pervedimams), kurias teikia viešojo sektoriaus subjektai, kurie priešingu atveju atsidurtų neoptimalioje investicinėje padėtyje, siekiant remti svarbias viešąsias investicijas regionuose, kuriuos labiausiai paveikė žalioji pertvarka. Palyginti su paprastai rinkoje prieinamomis priemonėmis, PVSP siūlomos bendros patrauklios finansavimo sąlygos, o tai ypač svarbu siekiant

įveikti ekonominius suvaržymus, kuriuos lėmė COVID-19 ekonomikos krizė ir tebesitęsiantys Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą ekonominiai padariniai.

Dotacijų komponento veiksmingumas grindžiamas jo dideliu daugikliu, apskaičiuotu pagal pirmąsias patvirtintas investicijas. Vidutinis visų sutelktų investicijų ir PVSP dotacijų santykis yra 12 – nuo mažiausiai 5,5 iki 21,3. Tai reiškia, kad 1 EUR PVSP dotacija paramos gavėjų lygmeniu sutelkia vidutiniškai 12 EUR investicijų, įskaitant EIB paskolą.

3.3. Veiksmai, kurių Komisija ėmėsi, kad išspręstų problemas

Komisija, padedant CINEA ir EIB, toliau didina informuotumą apie PVSP. Buvo kreiptasi į visas valstybes nares ir joms buvo suteikta galimybė pasinaudoti specialia PVSP informacine sesija, kurioje Komisija, CINEA ir EIB pristatė bendrąsias PVSP ypatybes ir paraiškų teikimo procesą. Buvo surengti įvairūs susitikimai su visų valstybių narių atstovais.

Pasibaigus pradiniam skatinimo veiklos, skirtos nacionalinėms ir regioninėms valdžios institucijoms, etapui, Komisija daugiausia dėmesio skyrė potencialių pareiškėjų informuotumo didinimui įvairiuose su viešosiomis paslaugomis susijusiuose sektoriuose. Komisija kreipėsi į įvairias Briuselyje įsikūrusias asociacijas, atstovaujančias institucijoms iš visos Europos, veikiančias tokiuose sektoriuose kaip kultūra, centralizuotas šilumos ir vėsumos tiekimas, skirstymo sistemos operatoriai, sveikatos priežiūra, švietimas, būstas ar atliekų tvarkymas, ir pristatė PVSP savo nariams.

Pastebėta teigiama tendencija, susijusi su potencialių paramos gavėjų informuotumu apie PVSP. Apie ją visų pirma byloja naudojimasis PVSP ir plėtojamas jos projektų portfelis, taip pat didėjantis projektų vykdytojų, kurie kreipiasi į Komisiją konkrečiais klausimais apie PVSP, skaičius. EIB vadovaujamos konsultavimo paslaugos, teikiamos pagal „InvestEU“ konsultacijų centrą, atlieka labai svarbų vaidmenį rengiant projektus, tinkamus PVSP finansavimui visoje Sąjungoje. Daugiau informacijos apie šias pastangas pateikiama kitame šios ataskaitos skirsnyje.

Be to, Komisija ir EIB kartu dėjo pastangas sudaryti palankesnes sąlygas mažesniems paramos gavėjams ir projektams naudotis PVSP ir užtikrinti, kad būtų skiriama daugiau per tarpininkus teikiamų nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų ir įstaigų paskolų, tuo tikslu peržiūrėdami galiojančias taisykles. Pirma, nuo 2023 m. rugsėjo mėn. Komisijos ir EIB susitarimu mažiausia per tarpininkus teikiamos paskolos suma buvo sumažinta nuo 2 mln. iki 1 mln. EUR[21]. Antra, 2024 m. rugsėjo mėn. administracinio susitarimo su EIB pakeitimu buvo panaikintas į administracinį susitarimą įtrauktas apribojimas, susijęs su nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų ir įstaigų, kaip EIB finansų tarpininkų, dalyvavimu įgyvendinant PVSP. Atsižvelgiant į šias pastangas, pirmieji projektai, susiję su per tarpininkus teikiamomis paskolomis, paskelbus kvietimą teikti pasiūlymus 2024 m. pagal PVSP buvo pateikti dalyvaujant Čekijos nacionaliniam plėtros bankui. Komisija ir EIB taip pat informavo kitus NSFBĮ (pvz., DE, PL, SK, NL, SI, BG, IT, FR) apie jų galimą dalyvavimą įgyvendinant PVSP. Tačiau šiuo metu tik Rumunijos ir Prancūzijos finansų įstaigos planuoja tapti EIB tarpininkais ir finansuoti reikalavimus atitinkančius projektus. EIB ir Komisija kreipėsi į daugelį nacionalinių ir regioninių plėtros bankų, kad aptartų galimą jų dalyvavimą. Remiantis tarpiniu vertinimu, mažais finansiniais tarpininkais naudojamasi dėl mažos tokio produkto paklausos valstybėse narėse arba EIB sąlygų.

Dėl kiekvieno pasirašyto dotacijos susitarimo Komisija, koordinuodama veiksmus su EIB, skelbia pranešimą spaudai. Be to, CINEA skelbia viešą internetinę duomenų suvestinę, kuri apima visas jos valdomas programas, įskaitant PVSP. Duomenų suvestinėje pateikiama naujausia informacija apie pagal kiekvieną programą remiamus projektus, daromos kryžminės nuorodos į juos ir išgaunami

[21] Žr. 2023 m. rugsėjo 25 d. atliktą kvietimo teikti pasiūlymus pagal PVSP dalinį pakeitimą.

duomenys, kad juos būtų galima pakartotinai naudoti. Didesnį PVSP projektų matomumą taip pat užtikrina „Kohesio“[22] ir ES finansavimo ir konkursų portalas[23], kuriame skelbiami projektų aprašai.

4. TECHNINĖ PAGALBA

EIB konsultacinės paslaugos teikiamos per „InvestEU“ konsultacijų centrą reikalavimus atitinkantiems projektams rengti, plėtoti ir įgyvendinti[24]. Iki 2025 m. liepos mėn. pabaigos konsultacinė pagalba PVSP remti buvo teikiama paramos gavėjams Bulgarijoje, Kipre, Čekijoje, Graikijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje, Ispanijoje ir Švedijoje[25]. Konsultacinių užduočių sąrašas pateikiamas 4 priede. Be to, 2025 m. pradedama vykdyti horizontalioji ES masto užduotis, kuria siekiama didinti informuotumą prieš antrąjį kvietimą teikti pasiūlymus dėl PVSP, sukurti reikalavimus atitinkančių projektų portfelį ir remti projektų vykdytojus visoje Sąjungoje (išskyrus Graikiją ir Kiprą, kurie naudojasi tikslinėmis konsultacinėmis užduotimis), kad jie parengtų sėkmingus PVSP paramos projektus. Siūlomos visos Sąjungos masto užduoties tikslas – sukurti sistemą, pagal kurią nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis būtų galima rengti, pirkti ir teikti įvairių rūšių konsultacinę paramą PVSP ir taip kuo labiau padidinti konsultacinių paslaugų diegimo veiksmingumą per ateinančius trejus metus.

EIB konsultacinės paslaugos išplėstos ir pritaikytos prie atskirų projektų rengėjų konkrečių poreikių ir apėmė įvairias sritis – nuo bendrų gairių, kaip nustatyti tinkamus projektus, pradinės grandies paramos rengiant investicijų programas, iki konsultacijų projektų plėtojimo klausimais ir paramos teikiant PVSP dotacijų paraiškas. Be to, EIB vykdė sklaidos, apimties nustatymo ir tikrinimo veiklą, siekdamas nustatyti ir remti projektus, kuriems galėtų būti skiriamas finansavimas pagal PVSP.

Remdamasis šia pradine patirtimi ir siekdamas padidinti poreikį ateityje plėtoti PVSP paramos paklausą (dėl išsamesnės informacijos žr. 5 skirsnį), EIB numato vykdyti konsultacinę veiklą penkiomis darbo kryptimis:

i. **tiesioginis** atskirų projektų rengėjų ir individualių investicinių paskolų gavėjų **konsultavimas**, teikiant įvairias konsultavimo paslaugas pasirengimo ir įgyvendinimo etapais, įskaitant pagalbą teikiant paraiškas dėl dotacijų;

ii. **pajėgumų stiprinimo parama** nebankinėms institucijoms, kurios paprastai veikia kaip mažesnių projektų telkėjai, kuria siekiama stiprinti administracinius ir veiklos pajėgumus veiksmingai vertinti, atrinkti, rūšiuoti pagal svarbą, stebėti ar kitaip koordinuoti kai kuriuos paprojekčius;

iii. **„netiesioginė“ konsultacinė parama** galutiniams paramos gavėjams, gaunantiems per tarpininkus teikiamas arba bendrąsias paskolas, teikiant standartizuotus paramos paketus, kuriais siekiama padidinti pasiūlymų patikimumą ir pagerinti jų atitiktį taikomai skolinimo politikai;

iv. **konsultavimas rinkos plėtros klausimais** valstybių narių lygmeniu, kaip nustatyti galimą PVSP paramos paklausą ir tai, ar esami PVSP finansiniai produktai yra tinkami;

---

22 Žr. ES bendrai finansuojamus projektus.

23 Žr. ES finansavimo ir konkursų portalą.

24 Daugiau informacijos pateikta pirmosios PVSP įgyvendinimo ataskaitos 2.1.4 skirsnyje ir antrosios PVSP įgyvendinimo ataskaitos 2.2 skirsnyje.

25 Kai kuri konsultacinė veikla Kipre, Graikijoje ir Prancūzijoje pradėta prieš sukuriant PVSP, todėl ji buvo finansuojama iš kitų šaltinių, pavyzdžiui, Europos investavimo konsultacijų centro (Graikija) ir „InvestEU“ konsultacijų centro pagal tvarios infrastruktūros politikos liniją (Kipras ir Prancūzija).

v. **tikrinimas, apimties nustatymas ir sklaida** siekiant skatinti naudotis Priemone, nustatyti tinkamus projektus ir juos rūšiuoti pagal svarbą, taip pat teikti bendras gaires dėl PVSP dotacijų paraiškų.

Papildant EIB per „InvestEU“ konsultacijų centrą teikiamas paslaugas, Čekijos, Graikijos ir Slovakijos prašymu Komisija teikė konsultavimo paslaugas, kad padidintų informuotumą apie PVSP ir nustatytų bei parengtų projektų pasiūlymus. Techninę pagalbą Čekijai teikė Komisija, o parama Slovakijai teikiama pagal techninės paramos priemonę[26]. Pagal abi sutartis teikiamos įvairios paslaugos, be kita ko, informuotumo didinimas, potencialių paramos gavėjų sutelkimas regionuose, kuriuose įgyvendinami TTPP, taip pat projektų idėjų peržiūra.

Graikija pagal techninę paramos priemonę gauna platesnę paramą visiems trims TPM ramsčiams įgyvendinti. Be to, Graikija paprašė suteikti jai paramą pagal iniciatyvą „JTP Groundwork“[27] (liet. „Teisingos pertvarkos platformos parengiamieji darbai“) nustatant projektus ir vėliau rengiant projektų pasiūlymus, kurie turės būti pateikti finansuoti pagal PVSP Peloponeso regione.

Komisija ir EIB dalyvauja stebint konsultacinių užduočių vykdymą, kad užtikrintų jų papildomumą su kita konsultacine veikla paramą gaunančiose valstybėse narėse.

5. TOLESNI VEIKSMAI

Antrasis kvietimas teikti pasiūlymus bus paskelbtas 2025 m. antrąjį pusmetį, kaip nustatyta PVSP reglamente. 2025 m. pradžioje pradėtas parengiamasis darbas, reikalingas kvietimui paskelbti. Komisija numato tris paraiškų teikimo terminus 2026 m., o paskutinis pateikimo terminas – 2027 m. vasario mėn., kad būtų suteikta pakankamai laiko visiems dotacijų susitarimams pasirašyti iki 2028 m. pabaigos.

Komisija, koordinuodama veiksmus su CINEA ir EIB, toliau didins informuotumą apie PVSP, siekdama užtikrinti, kad galimi pareiškėjai suprastų, kas pagal ją siūloma, ir galėtų prašyti paramos. Paskelbus antrąjį kvietimą netrukus bus surengta informacinė diena.

Pagal „InvestEU“ konsultacijų centro įgaliojimus EIB toliau įgyvendins PVSP, nustatydamas ir tikrindamas galimus projektus, teikdamas konsultacinę paramą projektų vykdytojams ir atitinkamoms institucijoms, taip pat rengdamas specialius susitikimus ir renginius ES, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis.

6. IŠVADOS

Paskolų viešajam sektoriui priemonė – tai priemonė, kuria siekiama užtikrinti, kad perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos vyktų teisingai ir socialiniu požiūriu tvariai, atsižvelgiant į pagrindinį viešojo sektoriaus vaidmenį sprendžiant rinkos nepakankamumo problemas. Palyginti neseniai priimtais TTPP ir šiuo metu vykdoma sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūra (įskaitant TTPP) patvirtinama, kad PVSP tebėra aktuali, siekiant patenkinti dabartinius regionų, kuriems žalioji pertvarka daro didžiausią poveikį, poreikius.

Kadangi PVSP gali būti remiama daug sektorių, ji yra svarbi siekiant Sąjungos 2030 m. klimato tikslų ir tikslo iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą Sąjungoje, kartu užtikrinant, kaip patvirtinta vertinime, kad niekas ir nė vienas regionas nebūtų palikti nuošalyje.

[26] Techninės paramos priemonė (europa.eu).
[27] „Inforegio“. Teisingos pertvarkos fondas (europa.eu).

Nuo pirmojo kvietimo teikti pasiūlymus pagal PVSP paskelbimo praėjo beveik treji metai ir pateikiama vis daugiau projektų pasiūlymų ir rengiama daugiau galimų projektų. Be to, PVSP struktūra, kaip matyti iš kai kurių jau patvirtintų projektų, taip pat leidžia atsižvelgti į kai kuriuos naujus naujosios Komisijos politikos prioritetus, pavyzdžiui, spręsti būsto krizę. Taip pat dauguma atrinktų projektų tiesiogiai padeda siekti Sąjungos klimato ir energetikos tikslų, nes jais mažinamas išmetamas CO_2 kiekis.

Iki 2025 m. liepos 31 d. PVSP vertinimo komitetas atrinko projektų pasiūlymus, kurių numatoma dotacijos suma yra maždaug 225 mln. EUR. Iš viso pasirašyta dešimt dotacijų susitarimų ir pradėti įgyvendinti atitinkami projektai.

Komisija, bendradarbiaudama su CINEA ir EIB, per antrąjį kvietimą teikti pasiūlymus, kuris baigsis 2027 m., toliau sieks išnaudoti visą PVSP potencialą, taip pat atsižvelgdama į vertinimo išvadas.